

konoplan

induplati

glasilo delovne organizacije

induplati jarše

LETO XXXVI.

FEBRUAR 1988

Nekaj posnetkov letošnje mile zime, ki je v nasprotju z lansko, ko smo se otepali snega, zelo radodarna z dežjem. Zato narava ne miruje. Spomladanske cvetlice — teloh, trobentice, tudi zvončki, nas že marsikje pozdravljajo. Potoki, ki so bili lani zamrznjeni in okrog katerih so visele ledene sveče, so letos mirno tekoči. Voda se ne guba v ledene gmote. Gozdovi ne morejo počivati. Drvarji in kmetje pridno podirajo drevesa in pripravljajo les za predelavo in kurjavo.

SPREMEMBE V URESNIČEVANJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

S 1. 1. 1988 je pričel veljati nov samoupravni sporazum o uresničevanju zdravstvenega varstva, ki prinaša precej sprememb s tega področja. Z novim samoupravnim sporazumom se spreminjajo pravice in dolžnosti, ki so povezane s pravicami iz delovnega razmerja oz. so pogojene s statusom delavca v organizaciji združenega dela. Nekatere pravice na podlagi sporazuma se bodo v organizaciji združenega dela uresničevale neposredno, druge pa preko samoupravnih splošnih aktov, ki jih bodo organizacije uskladile z navedenim samoupravnim sporazumom.

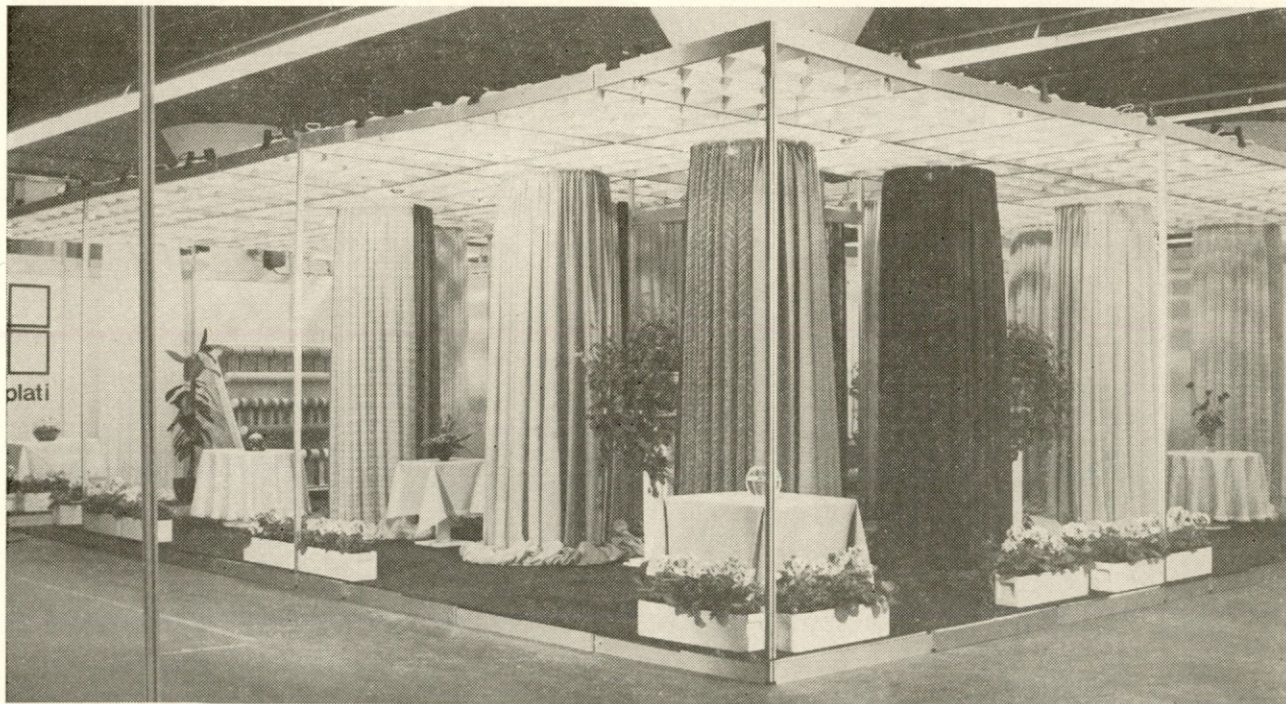
Še največ sprememb in novosti je nov samoupravni sporazum prinesel na področju socialne varnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom. S tem pojmom označujemo pravice do nadomestil osebnih dohodkov v času začasne nezmožnosti za delo zaradi bolezni, poškodbe in nege obolelega družinskega člana, povračila potnih stroškov ob uveljavljanju zdravstvenega varstva ter posmrtnine. Osnovo za izračun nadomestila osebnega dohodka sedaj predstavlja znesek, ki bi ga delavec prejel kot akontacijo osebnih dohodkov delavca za živo delo za poln delovni čas ob upoštevanju enakega učinka, kot ga je dosegel v minulem koledarskem letu. Za delavca, ki v preteklem letu ni delal v organizaciji združenega dela, se upošteva povprečna stopnja učinka, ki ga je

dosegel v tekočem letu, preden je zbolel. Delavcem, ki imajo pravico do nadomestila osebnega dohodka, a še sploh niso delali, predstavlja osnovo le akontacija osebnih dohodkov, ki bi jih dobili, če bi delali. Na tak način opredeljena osnova sledi inflatornim gibanjem in ohranja realno razmerje do osebnih dohodkov v organizaciji združenega dela. Sporazum daje organizacijam združenega dela, delovnim in samoupravnim interesnim skupnostim možnost, da glede na svoje gospodarske in druge razmere zmanjšajo to osnovo do 10 odstotkov. Višina nadomestila OD je določena v odstotkih od osnove. Odstotki so različni glede na trajanje in vrsto bolniškega staleža. V tem času je namreč predvideno, da znaša nadomestilo za čas odsotnosti prvih treh delovnih dni in ves čas odsotnosti zaradi nege obolelega družinskega člana 75 % od osnove, za čas od 4. do 30. dne odsotnosti 80 % osnove za čas odsotnosti z dela več kot 30 delovnih dni 90 % osnove. Le borci in vojaški invalidi ter še nekateri drugi odlikovanci in tudi delavci, ki so se poškodovali na delu ali zboleli za eno izmed poklicnih bolezni, naj bi imeli nadomestilo v višini 100 % osnove. Seveda pa delavec v nobenem primeru ne more imeti višje nadomestilo, kot bi znašal njegov osebni dohodek, če bi v tem času delal. Nadomestilo tudi ne bi smelo biti

manjše, kot znaša zjamčeni osebni dohodek.

Nekoliko so se spremenile tudi pravice do odsotnosti z dela zaradi nege obolelega družinskega člana. Ta pravica je časovno podaljšana na največ 30 dni, vendar so pogoji za uveljavitev te pravice močno zaostreni. Daljša odsotnost z dela zaradi nege ožjega družinskega člana (zakonec, otroci), kot je bila možna doslej, je po sporazumu možna le, če tega ne more zagotoviti drugi, nezaposleni zakonec ali drugi družinski člani, zdravstveni delavci v okviru dejavnosti zdravljenja in nege na domu, če se s tem prepreči hospitalizacija ali tudi nekateri drugi razlogi. Med ožje družinske člane tako ne spadajo več starši, bratje in sestre ter za nego le-teh ni mogoče več dobiti bolniškega staleža.

Samoupravni sporazum o uresničevanju zdravstvenega varstva prinaša tudi nekatere spremembe glede pravice, ki jih morajo delavci zagotoviti v svojih organizacijah združenega dela. To so tudi v bodoče vsi preventivni zdravstveni pregledi, zdravstvene storitve v zvezi z varstvom pri delu in storitve v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem, zdravljenjem in rehabilitacijo poškodb pri delu in poklicnih boleznih. Pač pa bodo po 1. januarju občinske zdravstvene skupnosti prevzele plačevanje računov za zdravstvene storitve za poškodbe, ki bi nastale na poti na delo in z dela ter na poti

Letošnji sejem Moda '88 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je bil odprt od 11. do 14. januarja. To je bil 33. sejem konfekcije, modnih tkanin, pletenin, usnjene in krznene konfekcije, obutve, galanterije in modnih dodatkov. Na njem je sodelovalo okrog 200 razstavljalcev iz cele Jugoslavije. — Slika prikazuje razstaviščni prostor INDUPLATI. Naša delovna organizacija se je obiskovalcem sejma predstavila s kolekcijo tkanin za sodobno opremo prostorov, ki obsega zavese, prte, garniture, tkanine za ležalnike, markize ter dekorativne in nosilne tkanine za pohištvo.

v zdravstveno organizacijo ter na povratku iz zdravstvene organizacije na delavčev dom.

Do takšne spremembe v sporazumu je prišlo na podlagi argumentiranih predlogov organizacij združenega dela, da kljub prizadevanjem in naporom po ohranitvi zdravja delavcev nimajo ustreznega vpliva na spoštovanje ukrepov za varnost v cestnem prometu in zato ni zadostnih razlogov, da bi plačevali račune za zdravljenje delavcev, poškodovanih na poti na delo oziroma na povratku domov. S tem se bodo nekoliko zmanjšale obveznosti organizacij združenega dela glede zagotavljanja zdravstvenih storitev svojim delavcem. Odpadle bodo tudi nekatere težave glede ugotavljanja resničnosti navedb delavcev, da so njihove poškodbe resnično nastale na poti na delo in z dela.

Tudi nov samoupravni sporazum vsebuje opredelitve o doplačilih uporabnikov k stroškom za opravljanje zdravstvene storitve (participacija). Ta so predvidena pri istih storitvah in dejavnostih kot doslej, le da so nekatere zneske neznatno povečali. Pomembnejše od tega so opredelitve o bolj sprotni valorizaciji zneskov participacije med letom, kar se bo opravilo trikrat letno, skladno z rastjo osebnih dohodkov v združenem delu v Sloveniji. Participacije bi na tak način morale ohraniti svojo realno vrednost, ki naj bi ob doslednem plačevanju in pobiranju dosegla približno med 3,2 in 3,5 % izdatkov za zdravstvene storitve (ali okrog 12 milijard dinarjev leta 1987).

Sporazum nekoliko precizneje ureja obveznosti uporabnikov, da poravnajo razlike v ceni storitve, do katerih pride ob njihovem uveljavljanju storitev po drugačnih normativih, standardih oziroma postopkih, kot je samoupravno dogovorjeno v zdravstveni skupnosti. Za nekatere primere takšnih kršitev so v sporazumu že določeni zneski doplačil, kot npr. za zahtevo uporabnika po ponovitvi prvega pregleda pri zdravniku, ki ni njegov izbran zdravnik, za preglede pri specialistih brez napotnice (če je ta predpisana) in še nekatere.

Samoupravni sporazum vsebuje še nekatere opredelitve glede pravic do raznih pripomočkov. Na tem področju je v odnosu na dosedanji sporazum nekaj sprememb, ki so v pretežni meri rezultat nove tehnologije oziroma pripomočkov, ki so dostopni že tudi pri nas. Teh se pojavlja v zadnjem času čedalje več, vendar so v sporazum vnešeni le nekateri, za katere imamo potrebno materialno kritje v zbranih sredstvih zdravstvenih skupnosti. Nov sporazum pa je hkrati tudi zožil možnosti zadovoljevanja zahtev po nekaterih pripomočkih na račun zdravstvenih skupnosti. Najbolj so zožene pravice do zobno-protetičnih nadomestkov, predvsem mostičkov. Namesto tega naj bi se celotna stroka in z njimi tudi uporabniki v mnogo večji meri kot doslej usmerili v preventivo in zdravljenje zob in ustne votline.

KAKOVOST NAŠIH IZDELKOV V LETU 1987

V tem sestavku ne bo govora o kakovosti izdelka kot celoviti lastnosti, temveč le delu te kakovosti, in sicer z vidika merljivih fizikalnih parametrov.

Pri preji je merilo kakovosti enakomernost (U %), izgled preje, številka preje ipd. Vsi ti parametri morajo ustrezati določenim, vnaprej predpisanim vrednostim.

Tkanine ocenjujemo in razvrščamo v kakovostne razrede z ozirom na število napak na 100 m. Tkanine z manj kot 17 manjšimi napakami na 100 m se klasirajo v I. kakovostni razred. Vse ostale pa v nižje — tem nižje, čim višje je število napak na 100 m.

Pri konfekcijskih izdelkih uporabljamo klasiranje v nižje kakovostne razrede le pri manjših izdelkih, kjer napake ni možno odpraviti (prti ipd.). Pri šotorih se napake odpravi pred izhodom iz obrata.

V letu 1987 smo imeli (po internih standardih) 91 % vse doma pro-

izvedene preje v I. kakovosti, vendar zaradi dokaj širokih toleranc naših internih standardov, preja le ni bila tako odlične kakovosti, kot je videti na prvi pogled. Vsekakor pa se je kakovost preje, po menjavi oblog na mikalniku in instaliranju novih raztezalk, bistveno izboljšala. Velika nadloga naših prej so nopki in pri posameznih številkah prej prekomerne odebelitve (Nm 16, 12, 6).

Pri tkaninah smo v letu 1987 dosegli 75,8 % ali 2.397.375,6 tm I. kakovosti. Po vzrokih napak je kar za nekaj odstotkov narasla količina deklasiranih tkanin zaradi preje, od 5 na 8,8 %. Tu je upoštevana vsa preja, domača in kupljena.

Pri nabavljenih prejah je — posebno pri bombažu — problem pojavljanje nians v blagu in na teh mestih različna obarvljivost blaga. Poleg tega se v prejah občasno pojavljajo odebelitve, neenakomerna napetost niti pri sukanju itd.

Dobavitelji kakovostne preje, ki se držijo dogovorjenih parametrov, sta v preteklem letu bili »Tekstina« Ajdovščina in »Gorenjska predilnica« Škofja Loka, z ostalimi je bistveno težje doseči sporazum.

Odstotek tkanin slabše kakovosti zaradi tkalniških napak je v letu 1987 znašal 11,6 %, kar je še vedno preveč, zaradi oplemenitilniških napak pa 2,9 %. Pri oplemenitilnici slaba oz. ponovljena obdelava vodonepropustne impregnacije ni upoštevana.

Reklamacij naših izdelkov s strani kupcev je zaenkrat še zanemarljivo malo. Bilo pa je nekaj takih, ki so tehtnejše in se ne bi smele ponoviti.

Pri tkaninah je to bila neustrezna apretura bombažnih lamel, pri konfekcijskih izdelkih pa pogosto lomljenje krivin na točkastem zvaru. Oboje se nam je dogodilo na začetku tovrstne proizvodnje, šele z uporabo so se pokazale napake.

Karolina Kuhan

Milena Pirnat iz pripravljavnice

Samoupravni sporazum tudi nalaगा Zdravstveni skupnosti Slovenije posebne zadolžitve v zvezi s spremljanjem dokumenta, a ji tudi daje določena pooblastila. Njena skupščina bi namreč smela s sklepom začasno omejiti katerokoli pravico iz sporazuma, če bi to zahtevale ekonomske razmere oziroma zoženi materialni pogoji za zadovoljevanje potreb in zahtev uporabnikov po zdravstvenih storitvah. Do takšnega pooblastila skupščini je prišlo zaradi čedalje pogostejših in hujših, predvsem interventnih ukrepov, ki onemogočajo oblikovanje sredstev skupnosti, potrebnih za uveljavitev vseh pravic uporabnikov v sedanjem ali celo večjem obsegu in standardu ali celo skladno z njihovimi željami. S takšnim pooblastilom je podana vsaj teoretična možnost boljšega prilagajanja pravic in programov zdravstvenega varstva razpoložljivim materialnim možnostim družbe.

• Alenka Kovačič

Tkalka Rozi Vodlan

V delovni organizaciji je trenutno okrog 10 delavcev, ki so iz različnih razlogov v bolniškem staležu več kot pol leta. Med vzroki prevladujejo težje ozdravljive bolezni in poškodbe od prometnih nesreč. Ti delavci imajo malo stikov s tovarno in sodelavci, saj so vezani na zdravljenje doma ali v bolnišnici. Še največkrat se srečajo s spec. med. dela v obratni ambulanti Induplati — z dr. Šiško. Predpostavka, da jih sodelavci ne bi pozabili, je bila vodilo obisku socialne delavke in urednice Konoplana nekaterih bolnikov, iz česar je nastala zanimiva reportaža.

DOMA, A VSAK DAN PRI ZDRAVNIKU

V domači oskrbi se za razne vrste bolezni zdravi NANDE KRIŽMAN, ki je v Induplati zadnja leta opravljal kirurška dela, prej pa je več let delal kot zidar. 55-letni Nande je v bolniškem staležu zaradi različnih obolenj.

Pred 11 leti je imel srčni infarkt, ki se mu je odslej pojavil že trikrat. Od zadnjega napada je v bolniškem staležu. V bolnici pa zaradi tega ni bil nikoli.

Poleg tega ima težave z ledvičnimi in žolčnimi kamni, zaradi česar ima dietno prehrano. Zlasti se mora varovati svinjskega mesa in potice, zato nima rad praznikov, ko so ponavadi pogostejše na mizi takšne dobrote. Na operacijo zaenkrat še ni šel, saj ga skrbi, kako bi jo prestalo srce. Na srečo so se mu ledvični kamni izločili sami od sebe, po uživanju feferonov in piva. Imel je tri kamne, pokazal jih je sodelavcem v službi.

Tretja nadloga, ki Nandetu ne dopušča miru, pa je revmatizem. »Za revmo sem v precejšnji meri tudi sam kriv. Je posledica premajhne skrbi za zdravje v mladosti. Kot zidar sem velikokrat delal na prepihu. Pri gradnji hiše se je name podrl opaž. Od takrat imam počeno hrbtenico. Zaradi tega se nisem nikoli zdravil, niti nisem bil na bolniški, sedaj pa plačujem za to. Pred spremembami vremena so bolečine neznosne.«

Odkar je Nande v bolniškem staležu, se nekoliko bolje počuti, saj ni tiste vsakodnevne napetosti in dvigovanja bremen, ki je povezano s kirurškimi opravili. Dnevni tempo je počasnejši in to prija njegovemu telesnemu počutju. Vsa domača opravila, ki jih še lahko opravlja, dela počasi. Zjutraj zakuri, rad skuha kosilo, vsak dan obiskuje zdravnika. Malo se mora razgibavati, saj to koristi zdravju. Vendar ga večji naporji zelo izčrpajo, saj v takih primerih ponoči spi največ dve uri. Poleti in jeseni je rad šel po gobe. Pravi pa, da ga je pot v gozd zelo utrudila. Zelo rad se Nande zadržuje v svojem vikendu, ki je pod Trojico, vendar ga opravila v hišici utrujajo. Zato se vsaj sedaj, pozimi, najraje zadržuje doma, na Rodici.

Zlasti po zadnjem infarktu Nandetu najbolj prija, da je doma. Kajti včasih se mu zgodi, da srce nima več pravega ritma — nekaj časa hitro udarja, potem pa je bitje počasnejše in neenakomernejše. Ob takih trenutkih mora vzeti tabletko, ki jo ima vedno v bližini.

S kakšnimi posebnimi opravili se Nande ne ukvarja. To mu ne dopušča zdravje, čeprav bi bil rad bolj zaposlen. Rad bi se posvečal svojemu hobiju, ki ga pogreša. To pa je rezbarjenje, izdelovanje figur iz lipovega lesa. Za to opravilo nima več moči, vendar upa, da se bo toliko pozdravil, da bo lahko izklesal še kakšen kipec ali osebo. To pa Nandetu čudovito uspeva. Pogled na njegove rezbarije je lep, saj so zelo podrobno izdelane.

MORDA BO USPEŠNA TERAPIJA V DELOVNIH SKUPINAH

Pred odhodom na daljši bolniški stalež je v predilnici delala VIDOŠA SILJAK. Stanuje v Domžalah in si zelo želi nazaj v tovarno. Siljkova bi rada delala, vsaj štiri ure dnevno. Doma je namreč sama. Nikamor ne hodi, niti nima posebnih konjičkov. Trenutno se udeležuje delovnih skupin v bolnišnici Polje. Sicer pa se zadržuje v stanovanju, kjer kuha in plete. Večjih aktivnosti zaradi svoje bolezni ne more opravljati.

Vidosava ima precej težko bolezen. Niti specialisti ne vedo vzroka zanjo, zato je zaenkrat še ne morejo v celoti pozdraviti, temveč zdravi samo posledice bolezni. Nekako pred 8 leti je Vidosava zbolela za eno od psihičnih bolezni. Zdravniki menijo, da je to depresija, zato so jo zdravili tudi z elektrošoki. Zaradi te bolezni je od leta 1980 dalje pogosto na bolniški. Ko se počuti dobro in nekaj časa nima težav, jo zdravnica pošlje na delo, vendar se ji po kratkem času zdravstveno stanje spet poslabša. V takšnem trenutku začne na kateremkoli kraju

nenadoma prepevati, ne da bi se tega zavedala. Zaradi tega je Vidosavi zelo hudo, vendar si sama ne more pomagati. Prepričana je, da se bo težko pozdravila. O bolezni pa meni, da je to posledica družinske ločitve, ko so bili otroci dodeljeni očetu in ona ni imela z njimi nobenih stikov.

Vidosava je velikokrat v bolnišnici. Na srečo tudi tam ni preveč osamljena. Pogosto jo obišče brat in znanci. Obiskov je zelo vesela, pa najsi bo v bolnišnici ali doma. Omenila je tudi obisk predstavnikov sindikata Induplati, ki so prišli k njej pred novim letom in ji podarili nekaj denarja. Njena boleznina je namreč nizka. Zadnji mesec je prejel 150.000 dinarjev.

DOLGO OKREVANJE PO PROMETNI NESREČI

V Zavodu za rehabilitacijo invalidov SOČA v Ljubljani je na terapevtskem zdravljenju sodelavec iz vzdrževanja FRANC AVBELJ, ki je pri nas zaposlen kot pomožni transportni delavec.

Franc je v bolniškem staležu od lanskega 7. junija, ko je doživel hujšo prometno nesrečo. Lepo nedeljsko popoldne je z mopedom zapeljal čez prometno cesto na slabo vidljivem kraju — posledice so bile hude. V bolnišnici je preživel tri mesece. Od avgusta dalje je v Soči. Tu so ga toliko usposobili, da je že pokreten, saj lahko hodi z berglami. Ima pa oporo za vrat. Tolikšno izboljšanje je odraz številnih terapevtskih vaj, ki jih v ZRI nudijo bolnikom. Franc je z oskrbo v zavodu zelo zadovoljen. Prav tako z osebjem in z vajami. Ve, da se mora razgibavati, če bo hotel spet normalno zaživeti. V njegovih letih — niti dvajset jih ne šteje — je to nujno, saj je komaj dobro začel živeti.

Delovni dan v Soči poteka po Francovem opisu takole: »Po zajtrku imamo terapijo za razgibavanje.

Cisto pomladanski februar

Od 8.30 do 9.00 dvigam uteži. Nato mi do 11. ure razgibavam noge, pri čemer hodim z berglami. Ob 11. uri je malica. Od 12. do 13. ure imam delovno terapijo. V posebni učilnici izdelujem izdelke iz ivernih plošč. Izdelal sem že sončnico, konja in zajčke. To mi domači odnesejo domov. Po tej terapiji je kosilo. Popoldnevi pa so prosti. Tedaj imamo obiske, gledamo televizijo, igramo šah. Če pa je lepo vreme, se z vozički vozimo po parku okrog Zavoda. Tudi ob sobotah in nedeljah smo prosti. Najbolj sem vesel, kadar grem lahko za vikend domov. Dolej sem bil doma šestkrat. Tudi novoletne praznike sem preživel doma. Pome pride sestra.»

Franc je obiskov zelo vesel. Najpogostejše ga obiščejo oče, sestra in prijatelji. Ko je bil še v bolnišnici, je bil pri njem tudi vodja vzdrževanja, pred novim letom pa predstavnik sindikata. V začetku je bilo Francu dokaj dolgčas. Sedaj pa je pridobil že nekaj znancev, zato jih bo po odhodu domov gotovo pogrešal. Tako kot mu je bilo pred meseci dolgčas po sodelavcih in domačih, katerih se tudi sedaj pogosto spominja in upa, da se bo lahko čimprej vrnil mednje. Če bo rehabilitacija še vnaprej potekala tako, kot je doslej, bo Franc lahko začel delati, ne sicer takoj, temveč vsaj v doglednem času. To pa je njegova največja želja.

PRVI VIDEZ BREZ TEŽAV — A POSLEDICE PROBLEMATIČNE

V prometni nesreči se je poškodovala tudi JASMINA ILIČ, ki je zaposlena v tkalnici kot predelavka. Z Mojco sva jo obiskali na Ortopedski kliniki v Ljubljani. Jasmina je doživela prometno nesrečo maja 1986. Ko se je peljala s kolesom, jo je podrl mimo vozeči tovornjak. Ker poškodba ni bila tako huda, je niso poslali v bolnišnico. Vendar je nesreča pustila posledice.

Jasmina je od takrat naprej hodila v službo. Vendar je imela stalne težave s hrbtenico, zato je morala pogosto ostati na bolniški. Po enem letu takšnih težav je od februarja lani ves čas v bolniškem staležu. Svojega dela namreč ni mogla opravljati — v službi ni mogla ne stati, ne sedeti. Zaradi bolečin v hrbtenici se ni mogla pripogibati. Na začetku delovnega dne, kakšni dve ali tri ure, je še šlo. Potem pa so bolečine postajale neznosne.

Težave in bolečine v hrbtenici ter nogi tudi po enoletnem počitku niso ponehale. Muko ji pomeni hoja po stopnicah, ravno tako pešačenje. Tudi sedi težko, saj pravi, da se ji v tem primeru razdražijo živci na nogi, pri čemer postaja le-ta preobčutljiva, sploh je ne čuti.

Rehabilitacija v Valdoltri in Laškem ji ni mogla povrniti zdravja, kakršno je bilo pred nesrečo. Vendar meni, da se ji je počutje še najbolj izboljševalo v Valdoltri. Kljub vsem poskusom zdravnika še vedno šepa na desno nogo. Tudi težav z

živci na desni strani hrbtenice in na desni nogi ji zaenkrat še niso mogli omiliti.

Fizioterapevtske vaje ji ne pomagajo. Zato ima Jasmina kljub svoji mladosti precej razrahljane živce. Škoda, saj bi jo pozorni mož in predšolski otrok zelo potrebovala. Obiski v bolnišnicah ne morejo nadomestiti družinskega vzdušja doma.

Lada Lavrič

VENDARLE TOPLO V PRIPRAVLJALNICI

V pripravljalnici so konec lanskega decembra namestili okrog 20 radiatorjev. Napeljava centralnega ogrevanja je bila nujna, saj je delavke v zimskem času, ko se je zunanja temperatura spustila pod ničlo, močno zeblo.

Kako jih tudi ne bi! 110 m dolg oddelek pripravljalnice nekaj delavk in stroji niso mogli ogreti. Stroji niti ne oddajajo toplote, saj imajo ventilatorje. Stekla na oknih (okna pa so na obeh straneh oddelka), so samo enojna, zato so bile v vseh zimah na njih močne ledene rože. Stanje se je še poslabšalo nekako pred petimi leti, odkar so iz oddelka preselili sukalne stroje. Manj strojev je pomenilo še manj toplote.

Kako so se delavke v pripravljalnici ščitile pred mrazom? Jasno, da je bila najboljša preventiva čimbolj topla obleka. Toda v bundah in rokavicah je težko delati, zato so se morale znajti po svoje. Rdečih nosov niso mogle skriti. Premrle roke so ogrevale s toplo sapo, kajti v rokavicah ni možno vezati nitk. V garderobah so imele rezervne tople pulloverje, jopice ali brezrokavnike, ki so jih nosile pod haljo ali čez njo, če je bila halja bolj oprijeta. Vse pa so raje imele ohlapne halje.

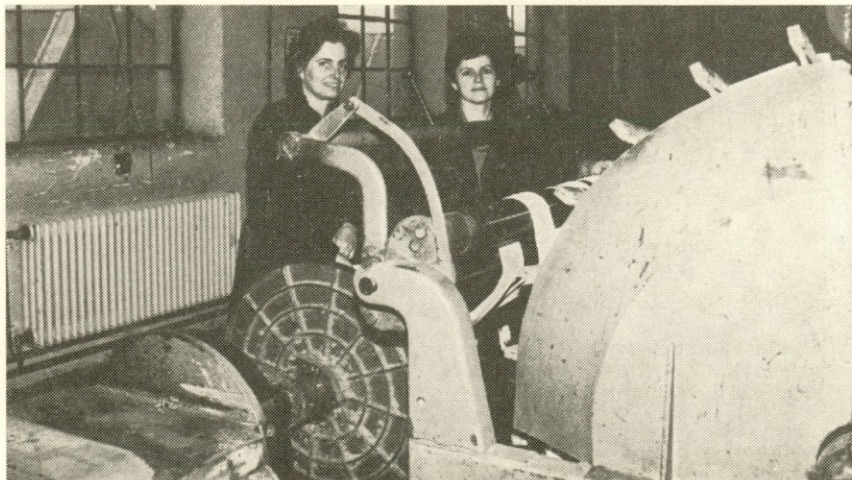
Čevljev si niso mogle preobuvati oz. pozimi niso mogle nositi zdravih ortopedskih čevljev. Osem ur so morale ostati v svojih škornjih, kjer pa noge skorajda niso mogle dihati. Marsikatera je bila v dvojnih dolgih hlačah ali pa dvojnih spodnjicah in najdebelejših spodnjih majicah.

Delavke notranje temperature sicer niso nikoli izmerile. Enkrat, pred leti, ko je bil najhujši mraz, so ta problem sprožile na zboru delavcev. Obljube o ogrevanju so bile izrečene, do uresničitve pa je prišlo šele po več letih. Ženske so tarnale druga drugi toliko časa, da se je zunaj otoplilo in so z oken izginile ledene rože. Potem je bila pomlad, poleti neznosna vročina in na mraz so do naslednjega decembra popolnoma pozabile.

Sedaj je prezebanje končno končano. Seveda tako mila zima, kot je letošnja, ne bi slišala toliko tožb, toda nikoli se ne ve, kaj bo naslednji dan.

Letos se v pripravljalnici ni bilo potrebno pogosto greti ob radiatorjih

Nič več nimamo mrzlih rok, nog in rdečih nosov — zahvaljujoč toplim radiatorjem

KULTURNI PRAZNIK — OBELEŽJE SLOVENSKE KULTURE

Pred nekaj dnevi je bila obletnica smrti Franceta Prešerna, pesnika 19. stoletja iz gorenjske Vrbe. Slovenski kulturniki so ta dan začeli označevati kot kulturni praznik. Dnevno poročanje v radijskih in časopisnih medijih je v večji meri usmerjeno v osvežitev spomina na osebnost Franceta Prešerna in njegove pesmi. Seveda ni to edini namen kulturnega praznika. S televizije so nam poznana razna podeljevanja Prešernovih in podobnih nagrad sodobnim slovenskim umetnikom. Nasploh je cel februar v večji meri posvečen kulturnim dobrinam. Izvedene so številne javne razprave o položaju kulture v slovenski družbi in o vlogi kulturnih delavcev. Le-te ničesar ne rešijo. Kultura je tako kot v Prešernovih časih še vedno na obrobju družbe. Toda ne da se. To nam dokazujejo manj poznani umetniki in posamezni zanesenjaki, ki zaradi pomanjkanja družbenega denarja izdajajo knjige kar v samozaložbah. Družbeni denar je rezerviran zgolj za elito, vrhunske umetnike, saj ga je premalo za vse zainteresirane.

Poleg vrhunske umetnosti in malo manj elitnih osebnosti obstaja vrsta ljudi, ki imajo smisel za katerokoli zvrst umetnosti in jo gojijo zgolj zase ali za ožji krog znancev. Med njimi se najdejo pevci, glasbeniki, likovniki, gledališčniki, pesniki in pisatelji, ki s svojim talentom razveseljujejo prijatelje, znance ali sodelavce. Čeprav gleda visoka umetnost nanje nekoliko pomilovalno, pa so množicam zelo potrebni. Za visoko umetnost vsakdo nima ne denarja, ne časa, ne zanimanja, zato mu ti talentirani posamezniki ponudijo vsaj delček velikega kosa kulture, umetnosti. Zato je razumljivo, da se spreminjajo odnosi do njih in se jih pojmuje ne samo za kulturne entuziaste, temveč tudi sporočevalce kulturnih dobrin.

Nekaj takšnih navdušencev imamo tudi v Induplati. Zadnje čase se v Konoplanu predstavljata s svojimi deli tudi **DANICA BLEJC** in **KATARINA LETNAR**.

DANICA BLEJC je Mengšanka. Zaposlena je v sektorju za informatiko na delih vodje projektiranja informacijskih sistemov. V Induplati let že 27 let.

KATARINA LETNAR je doma v Srednjih Jaršah. Stara je 20 let. Po poklicu je šivilja v konfekciji šotorov Radomlje. Katarina je prišla v Induplati takoj po končani srednji šoli, tako, da bo tukaj kmalu dve leti.

V razgovoru za Konoplan sem se s pesnicama iz Induplati dotaknila njunega pesnenja in odnosa do književnosti ter kulture v družbi. Prišluhnimo njunim izjavam.

Mlada, perspektivna pesnica, sodelavka Katarina Letnar iz konfekcije Radomlje

Urednica: Zadnje čase v Konoplanu objavljate precej svojih pesmi. Ali vse pesmi, ki jih napišete, tudi objavite oziroma ali hranite nekatere samo zase?

Danica Blejc — pesnica iz sektorja za informatiko

Danica: Veliko pesmi napišem samo zase. Neobjavljenih imam precej več kot objavljenih. Veliko pesmi je tako zelo osebnih, da bi iz njih lahko razbrali moj življenjepis. Te za bralce niti ne bi bile zanimive.

Katarina: Vseh napisanih pesmi ne objavim. Pišem jih v poseben zvezek, pa tudi v svoj dnevnik. Zlasti te v dnevniku so zelo osebne.

Urednica: Ali objavljate pesmi samo v Konoplanu ali tudi v drugih glasilih?

Katarina: Do nedavnega sem svoje pesmi pošiljala Ljubljanskemu Dnevniku za prilogo Dnevnik mladih. Kot osnovnošolka sem jih objavljala v šolskih glasilih, ravno tako na srednji šoli. Sedaj se pojavljam samo v Konoplanu.

Danica: Pesmi objavljam samo v Konoplanu. Pisati pa sem jih začela že v osnovni šoli. Tako se mi je nabralo prek 90 pesmi. Prva pesem, ki sem jo poslala Konoplanu, ima naslov »Vstop v Induplati 7. 7. 1960«. Delati sem začela v tkalnici. Potem sem ob delu doštudirala najprej ekonomsko srednjo, potem še višjo

šolo. Takrat se mi je zdelo malone hudo delati pri statvah. A ko sedaj gledam nazaj, spoznavam, da je bil to lep čas. Ni mi žal, da sem izšla iz proizvodnje, zato razumem težnje in želje teh delavcev.

Urednica: Kakšno zvrst pesmi pišete?

Danica: Pišem večinoma doživljajske pesmi. Za pesmi rabim neko osnovo. Zato imajo vse pestro vsebino — pišem o ljubezni, o naravi in o karakterjih in napakah ljudi, o tem, kar me moti v njihovem obnašanju. Marsikatera pesem je napisana tako, da se posameznik lahko vidi v njej kot v ogledalu. V tem primeru čutim, da sem s pesmijo dosegla svoj namen.

Katarina: Večina mojih pesmi je z ljubezensko tematiko. Nekaj imam tudi razmišljujočih pesmi.

Urednica: Pišete tudi prozne sestavke ali samo pesmi?

Danica: Pišem črtice. Rada si za beležim tudi kakšen izrek, do katerega pridem na podlagi opazovanja okolice. Za lastno uporabo sem spisala pesmi, črtice in izreke v zbirko z naslovom »Zgodbe, ki jih piše življenje«. Dela so razporejena kronološko, po datumih. V uvod zbirke sem zapisala — Papir je najboljši prijatelj! To pomeni, da so pesmi, črtice, izreki del moje notranjosti, ki jo zaupam papirju.

Katarina: Tudi prozi posvečam nekaj časa. Pišem si svoj dnevnik, kamor pogosto beležim svoja razmišljanja, o katerih bi bilo marsikatero primerno tudi za objavo.

Urednica: Kakšno razpoloženje vas mora prevevati, da napišete pesem? Kdaj jih največ napišete?

Katarina: Moje pesmi so odraz moje notranjosti. Sila, da napišem pesem, mora privreti iz notranjosti. Ne morem spesniti pesmi, pri kateri ne doživim vsaj delček zgodbe. Cele pesmi si ne morem izmisliti. Lahko sicer v njej opišem doživljanja prijateljice, ki mi zaupa osebne občutke ob kakšnem dogodku, vendar moram del tistega doživeti tudi sama — tedaj ali v preteklosti.

Včasih se potrudim, da napišem pesem tudi po naročilu, npr. ob odhodu sodelavke v drugo delovno organizacijo, v pokoj, kadar se kdo poroči. Vendar se neredko pošteno namučim. Zgodi se, da dan ali dva zanjo sploh ne najdem navdiha, tako da jo stlačim skupaj šele zadnji hip. Pesmi pišem za osebno sprostitve. Na primer, če napišem ljubezensko pesem po razočaranju, sem potem kar nekako potolažena. Najlaže pesnim v najbolj žalostnih, včasih tudi najbolj veselih trenutkih. Zato, da se potem osvobodim misli, ki so mi oklepale srce. Moja notranjost po upesnitvi občutij spet prosto zadiha in je sprejemljiva za nova dogajanja.

Danica: Pesmi ne morem napisati v vsakem trenutku, niti ne po naročilu. Za to mora obstajati posebna skladnost med okolico in mojo notranjostjo. Zelo ugodni so trenut-

ki velikega razočaranja, žalosti ali veselja. K pisanju me mora nekaj vzpodbuditi. Npr. pesem z naslovom Zimsko jutro, ki je bila objavljena v Konoplani, sem napisala po tistem, ko sem šla zjutraj po avto v garažo in zagledala posebno lepo zgodnje jutro, obsijano z zahajajočo srebrno mesečino in z vzhajajočimi, komaj slutečimi sončnimi žarki.

Zlasti veliko napišem v najbolj turobnih dnevih decembra ali januarja. Zgodi se, da zatem nekaj mesecev sploh nisem pripravljena na pesnenje. Potem pa spet bruham pesmi kot vulkan.

Urednica: Glede na to, da se pozikujete v literarnem ustvarjanju, prav gotovo prebirate tudi dela pesnikov in pisateljev. Kdo je vaš vzornik in kaj vas privlači v njegovih delih?

Danica: Berem ogromno, zlasti romane. Manj prebiram pesmi. Rada imam pesnike Lermontova in Tagoreja, od domačih piscev pa Župančiča. Ti so tudi moji vzorniki. Zlasti Tagore je blizu mojemu slogu.

Ko sem bila mlajša, sem velikokrat recitirala na proslavah. Pesmi, ki so me zanimala, sem si skoraj vse zapomnila.

Katarina: Rada berem pesniške zbirke. Najbližji mi je Simon Gregorčič. Moje pesmi imajo tak stil, kot je njegov. Rada berem tudi Župančiča in Minattija. Med pisatelji dajem prednost Ivanu Cankarju in Nejcu Zaplotniku. Njuna dela zelo podrobno poznam.

V delih teh pesnikov in pisateljev me privlači dejstvo, da so pisali iz srca. V stavke ali rime so polagali svojo dušo. O vsaki pesmi ali povedi nato razmišljam. Skušam razumeti pisateljeva občutja, ki so ga privedla v ta zapis.

Urednica: Od česa je odvisno vaše nadaljnje pesnenje?

Katarina: Pesmi pišem zaradi sebe, zaradi občutij, ki obstajajo v moji notranjosti in katere moram izliti na papir. Zato bom pisala, dokler bo to zahtevala moja notranjost. Ne dosedanje ne prihodnje pisanje ni odvisno od morebitnih honorarjev.

Danica: Pesmi, katere nisem objavila, so bile vedno odraz moje notranjosti. Zato se nisem in se ne bom nikoli spraševala, čemu pišem. Če bo to zahtevala moja notranjost, bom pisala, dokler bom imela kaj povedati.

Urednica: Razmišljate o tem, da bi kdaj nastopili na kakšnem kulturnem večeru ali izdali pesniško zbirko?

Danica: O nastopih pred javnostjo še nisem razmišljala. Pesniško zbirko imam napisano zase, o čemer sem govorila že na začetku. Tudi o knjižni izdaji te zbirke zaenkrat še ne razmišljam.

Katarina: Na kulturnih večerih še nisem sodelovala. Morda bom kdaj kasneje izdala pesniško zbirko, če bom imela dovolj primernih pesmi.

Urednica: Boste s pesmimi še sodelovali v Konoplani?

Danica: V Konoplani jih nameram še objavljati.

Katarina: Trenutno je to moje edino pojavljanje v časopisu.

Pogovarjala se je Lada Lavrič

NADENI SI MASKO

Skrij se za masko, pa čeprav ni pust,
naj smeh ti venomer igra krog ust,
čeprav ti bolečina v srcu ne da spati,
ne smeš ljudem tega nikoli pokazati.

In skrit za masko brž ugotoviš,
med kakšnimi ljudmi živiš,
saj kadar mislijo, da si vesel, hitro poskrbijo,
da ti življenje še bolj zagrenijo.

Ce maska ne uspe in solze ti teko,
od privoščljivosti se sveti jim oko,
prazne besede ti v tolažbo govore,
v notranjosti pa se potihoma smeje.

Le malo je ljudi, s katerimi lahko brez maske govoriš
in srečen si, ko masko lahko odložiš,
a gorje ti, če masko si odložil in spoznal,
da pred napačnim si jo z obraza dal.

Ce si brez maske, ne smeš maski govoriti,
obe strani se morata odkriti,
veliko boljša še tako boleča je resnica,
kot pa v hinavščino odeta hvale govorica.

Danica

LJUBEZEN

Ljubezen ne gleda lepote obraza,
išče le toplo srce,
ljubezen ne išče denarja,
ceni toplino roke!

Kaj le pomeni lepota obraza,
če v srcu mraz gospodari,
kaj le pomeni kopica denarja,
če roke in pamet le hladnost krmari.

Ljubezen je tista, ki človeku pomaga živeti,
treba le pravo ljubezen je doživeti,
pomaga iz vsakdanjosti uiti,
pomaga telo ti in dušo sprostiti.

Danica

RAD BI TI REKEL

Rad bi ti rekel, da te ljubim,
pa ne vem, če me boš razumela.
Prav vse ti najdražja obljubim,
samo reci, da si mojo prošnjo sprejela.

Resnično več ne morem spati,
ker mislim nate in na tvoj nasmeh.
Zate pripravljen sem vse žrtvovati,
povej: Je res ljubiti tebe greh?

To noč sem sanjal, da si me objela,
a ko sem se prebudil, bil sem zopet sam.
Odloči se in reci, da zame boš živela,
v solzah ti pravim, da ti življenje svoje dam.

In ti mi praviš!
Zakaj ljubezni zate v mojem srcu ni;
sprasujem se, ker vem, kako imaš me rad.
Oprosti in verjemi, da nekje živi
dekle, ki ni le up,
ki ti dosegljivi je zaklad.

Katarina Letnar

TVOJE OČI

Srečala sem tvoje oči!
In zapeklo me je prav v duši,
ker sem videla, da v njih več sonca ni;
se mi zazdelo je, da vse se ruši,
saj za vedno ločene so najine poti.

V tvoje oči strmim!
In v njih je čutiti nek čuden izraz.
Morda čutiš, da še vedno zate živim,
čeprav sem razočarani skriti želela obraz,
saj ti resnico in solze prikriti želim.

Spet so tu tvoje oči!
Vsak dan jih srečujem, a ti si jih drugi dal,
pozabiti jih hočem, pa v srcu še nekaj skeli.
Ker vem, da si ti moja ljubezen izdal,
drugam zdaj odhajam, a z mano odhajajo — tvoje oči.

Katarina Letnar

ANKETA O BRALNIH NAVADAH DELAVCEV INDUPLATI

GORDANA GARDASEVIĆ, obratovodkinja konfekcije: »Za branje imam malo časa. Branju se v večji meri posvetim med počitnicami. Med letom berem v glavnem revije. Naročena sem na Našo ženo. Redno pregledam Delo. Berem pa še Intervju, NIN in občasno tudi druge. Od knjig so mi najljubši romani. Najraje prebiram ruske klasike.

Ostali člani družine — zlasti otroka, tudi radi berejo. Strastna bralka je posebno hčerka. V njenih letih sem tudi sama knjige kar požirala z očmi.«

MARIJA MRKUŽIČ, klaserka OTK v oddelku konfekcije Radomlje: »V mladosti sem veliko brala. Od takrat mi je najbolj ostala v spominu knjiga Janeza Jalna Ovcar Marko. Sedaj je za branje bolj malo časa. Ob večerih pletem ali vezem gobeline. V zimskem času posvetim nekaj trenutkov tudi knjigam. Naročena sem na redno zbirko Mohorjeve družbe. Te knjige vse preberem. Rada pa sežem po Dr. romanih.

Od revij prebiram Nedeljski dnevnik in Anteno.«

ANDREJA ZUPAN, delavka v oddelku konfekcije šotorov Radomlje: »Vedno sem rada brala. Trenutno pa je za poljudne knjige bolj malo časa, ker ob delu obiskujem srednjo tekstilno šolo v Domžalah. Sem v drugem letniku. Kadar pa najdem čas za kakšne druge knjige, ne le za šolske, preberem kakšno pustolovsko delo, kriminalko ali ljubezensko zgodbo. Včlanjena sem v Svet knjige, kjer kupujem raznovrstne knjige. Kakšno knjigo kupim tudi od prodajalcev, ki jih ponujajo po domovih.

Od revij prebiram Anteno in Jano.«

JOŽE FRIŠKOVEC, mojster vzdrževalec ključavničar v vzdrževanju: »Knjig sedaj ne prebiram. Ob popoldnevih imam dovolj dela, trenutno z zidavo hiše, zato zvečer lahko zaspi. Če nisem preveč utrujen, gledam televizijo. V mladosti sem našel več časa za branje — med drugim sem prebral Petra Velikega in Beračeve skrivnosti. Pretirani bralec pa nisem bil nikoli — raje sem delal. Sedaj prebiram le še kakšen časopis. V Dnevniku me zanimajo v glavnem novice in podatki o nesrečah. Ogledam si še Našo ženo, na katero je naročena žena ali kakšno revijo, ki jo ima hči, predvsem pa Moj mali svet.«

TINE PUČKO, skladiščnik pomožnega materiala v vzdrževanju: »V mladosti, ko sem imel več časa, sem veliko bral. Marsikatero knjigo sem tudi kupil. Od prebranih knjig se najbolj spominjam Revolverašev, knjig o Divjem zahodu, Žensk na pečini, Via Male ter romanov od Charlotte Brontë. Doma imam majhno knjižnico. V njej hranim celotnega Winetouja, knjige iz enciklopedij in drugo. Na knjižne zbirke sedaj nisem naročen. Knjige se mi zdijo predrage. Iz istega razloga sem tudi izstopil iz Sveta knjige. Ker ne nabavljam novih knjig, jih tudi ne berem.

Če imam čas, pregledam Anteno in Radar, na katerega sem naročen, pa še prenekateri strip rad preberem. Berem tudi Nedeljca. Večere pa raje posvečam družini, pogovoru z ženo in vzgoji otrok.«

MAJDA SOKLIČ, blagovni knjigovodja v vzdrževanju: »Vsi družinski člani preberejo več kot jaz. Imam težave z vidom, zato berem bolj pogosto, v glavnem revije in časopise. Doma imamo precej knjig. Kupujemo jih v Svetu knjige ali od prodajalcev, ki jih prodajajo po domovih. Domači najraje prebirajo knjižne uspešnice, zlati tiste, po katerih so posneti filmi. Tako imamo na primer Mistralovo hči ter Sever in Jug.

Od revij prebiram Jano, Anteno, Nedeljski dnevnik in Dnevnik. Občasno pogledam tudi revijo Življenje in tehnika, na katero je naročen sin. V časopisih me najbolj zanimajo rubrike o zdravju, ročnih delih ali praktičnih nasvetih.«

EMA KOROŠEC, skladiščnica preje v pripravljalnici: »Knjig ne berem, zanje ni časa. Pač pa redno prebiram Dnevnik, občasno tudi Jano. Ob večerih gledam televizijo, pospravljam ali pletem. Raje pogledam nadaljevanko, ki je posneta po kakšnem romanu, kot, da bi šla brati knjigo. O tem se potem pogovarjamo v službi. V mladosti sem rada brala. Bila sem naročena na Prešernovo družbo in Našo besedo. Kasneje sem kupovala knjige za otroke. Sedaj pa za to ni več ne časa ne denarja.«

DANICA BLEJC, vodja projektiranja informacijskih sistemov: »Berem zelo rada. Lahko rečem, da sem prebrala ogromno knjig. Rada imam povesti in romane, zlasti od klasikov. Redkeje posegam po pesniških zbirkah. Od pesnikov sta mi najbolj všeč Lermontov in domači Zupančič. Od vseh avtorjev pa mi je najbolj pri srcu Tagore.«

IVANA REJC, šivilja v oddelku konfekcije šotorov Radomlje: »Kadar imam toliko časa, vzamem zvečer v roke knjigo kakšnega slovenskega avtorja. Najraje imam ljubezenske romane. Prebiram tudi knjige iz knjižne zbirke Mohorjeve družbe, na katero so naročeni starši. Včlanjena sem tudi v Svet knjige, vendar kupujem tukaj večinoma priročnike za praktično uporabo. Od časopisov berem Nedeljca, izmed revij pa Jano, Našo ženo in Stop. Za drugo nimam časa.«

LADO SINČEK, ključavničar v oddelku kovinskih konstrukcij: »Čas za branje najdem ob večerih. Seveda ne vsak večer, ker rad posedim tudi pred televizorjem. Če pa doblim dobro knjigo, jo rad preberem. Najraje imam vojne, zgodovinske in kmečke romane.

Od časopisov prebiram Dnevnik in Konoplan. V Dnevniku si naprej ogledam črno kroniko, kjer me ob prebiranju nesreč in lumparij spreletava srh po telesu. Ne morem verjeti, da je toliko kraj. Odkar so neznanci vlomili tudi k mojima dvema sosedoma, me je še bolj strah. V Konoplanu me pa najbolj zanima višina plač.«

NIKO VODLAN, vodja izmene v oddelku kovinskih konstrukcij: »Pri nas rada bere vsa družina. Knjige si izposojamo v domžalski knjižnici. Jaz najraje prebiram zgodovinske in vojne romane ter obzornike. Knjige berem samo ob zimskih večerih. Poleti se ukvarjam z drugimi opravili. Od vseh knjig mi je najbolj ostal v spominu roman Ti vražji fantje. To je čudovita zgodba o letalcih v drugi svetovni vojni.

Seveda berem ali prelistavam tudi časnike. Od revij pa sta mi najbolj všeč Naša žena in Mladina.«

MILENA PIRNAT, pomočnica na snovalih v pripravljalnici: »Knjig ne prebiram. Nimam veselja zanje. Pregledam le Dnevnik, Jano, rada pa imam zgodbe v Dr. romanih. Zelo rada gledam televizijo. TV dnevnik nikoli ne zamudim. Sem pa tudi strastna gledalka nadaljevanek.«

JUŠ LESJAK, programer EOP: »Doma imamo lepo navado, da v prostem času veliko beremo. Zlasti žena je strastna bralka. Naročeni smo na zbirko Obzorja Moj roman. Jaz najraje berem vojne romane. Od avtorjev, ki pišejo romane s to tematiko, mi je najbolj všeč Simmel. Knjigo vzamem v roke, čim utegnem. Seveda pa za to potrebujem čas in mir. Najraje zvečer, ko gredo otroci spat. Obvezno pa na dopustu.

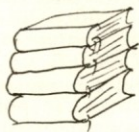
Prebiram tudi dnevno časopisje — Dnevnik. Revij ne kupujem. Če me kdo opozori na pomemben članek v kakšni reviji, jo kupim in ga pregledam. Zadnje čase se to večkrat dogaja z Mladino.

To anketo lahko zaključim s trditvijo, da je knjiga še vedno moja najboljša prijateljica.«

BRANKO NOVAK, šef sektorja za informatiko: »Vem, da precej berem. Vsak dan vsaj eno uro. Prebiram v glavnem časopise in revije. Če razčlenim to uro branja, potem ugotovim, da to še za pregled Dela ni veliko. Če tej časovni enoti dodam še tednike, potem vidim, da za knjige ostane zelo malo časa. Kljub temu občasno sežem po knjigah. Najraje berem znanstveno fantastiko in kriminalke, zlasti od Agathe Christie. (Premajhen) delček časa pa posvečam strokovni literaturi, boljše rečeno člankom s strokovno problematiko.«

MIRA TOPIČ, snovalka v pripravljalnici: »Občasno kupim kakšno knjigo. Vendar je nikoli ne preberem v celoti. Ne zdržim do konca, zato jo bolj prelistavam. Za branje tudi nimam časa, saj imam dovolj dela s štiričlansko družino. Ob večerih gledam televizijo, pospravljam ali se ukvarjam z ročnimi deli.

Kadar najdem kaj prostega časa, prelistam Delo, kjer me zanimajo samo novice. Ogledam si tudi Jano, občasno pa še Anteno. Revije v večji meri berem na dopustu.«

MARICA JERMAN, tehnologinja v pripravi dela: »Doma imamo ogromno knjižnico z vsaj 800 knjigami. Med njimi je precej knjižnih zbirk, kot na primer zbirka Sto romanov ali Naša beseda in druge. Včlanjena sem tudi v Svet knjige. Tamkaj kupujem večinoma romane — nekaj jih imam od Judith Krantz in od Danielle Steel. Imam precej romanov, ki opisujejo ameriško zgodovino. Nasploh najraje prebiram zgodovinske romane. Če so povezani s potopisi ali opisi pokrajin, se mi zdijo naravnost čudoviti. Od tujih avtorjev mi je najbolj všeč Jack London. Njegovo delo Pokrajina meseca sem prebrala že trikrat. Med domačimi avtorji sta mi najljubša Finžgar in Janez Jalen.

Zelo veliko berem. Čas za prebiranje najdem ob sobotah in nedeljah, med tednom pa takoj po kosilu. Tak čas izbiram zato, ker ob umetni razsvetljavi težko berem, saj me pri luči pečejo oči. Zato zvečer raje opravljam gospodinjstva dela. Obvezno pa berem na dopustu. V tistih 14 dneh se telesno odpočijem in naužijem duhovne hrane. Preberem okrog sedem knjig. Lansko leto sem prebrala zbirko sedmih knjig. Kljub tej zagnanosti ne morem slediti knjižnim izdajam. Za vse je dan še vedno prekratek in časa premalo.

Časopisov množičneje ne prebiram. V Dnevniku zasledujem dnevne novice, včasih prelistam tudi Anteno, ki jo kupuje hči.«

NOVA ORGANIZIRANOST ZVEZE KOMUNISTOV

Z letošnjim 1. januarjem je Induplati postala enovita DO. Do tega dne so bile v DO tri osnovne organizacije ZK. Zaradi majhnega števila članov OO so komunisti že večkrat predlagali, da bi na ravni DO ustanovili eno samo osnovno organizacijo. Ugodna prilika za to je bil letošnji 1. januar. Od tega dne dalje je v Induplati ena osnovna organizacija ZK. Vključuje 31 članov. Njen sekretar je **RAJKO KAVČIČ**. Ostali člani sekretariata so še: **MARICA JERMAN**, **MIRJANA KAVČIČ**, **ALENKA KOVAČIČ** in **VLADIMIR ERMAN**.

Novo OO ZK Induplati si je v letošnjem letu zadala naslednje naloge:

— V letošnjem letu bodo za članke ZK organizirali cikel predavanj, ki jih bodo izvajali sodelavci študijskega središča v Ljubljani. Na podlagi zanimanj so izbrali šest tem. To so: Spremembe zvezne ustave in zakona o združenem delu; Tehnološka revolucija in vloga tehnične inteligence; Ekološka zavest in praksa; Elementi politike in sistem ekonomskih odnosov s tujino; Gospodarska politika v Jugoslaviji v luči dolžniške krize; Uresničevanje odgovornosti, družbena kriza in javno mnenje.

— Precej pozornosti bodo komunisti posvetili obravnavi tekoče problematike v zvezi s spremembo sestave sekretariata. Imenovali so že nov komite za SLO in DS. Njegovi člani se bodo udeležili dvodnevne seminarja v Poljčah. Med ostale zadeve sodi še evidentiranje kandidatov za članstvo v ZK ter za članke občinskega komiteja ZK.

Izpustili pa ne bodo tudi sestave akcijskega plana za OO ZK.

Rajko Kavčič, novi sekretar OO ZK Induplati

PO SLEDEH NEKEGA ČLANKA O POLONCI KOCIPER

V lanskoletni marčevski številki Konoplana je bil v članku »Za usposabljanje pripravnika je potreben dober mentor« objavljeno razgovor z mojstrico oddelka konfekcije šotorov Radomlje Tončko Robavs o njenih učenkah, ki jih usposablja v dobre šivilje. V tistem času je začela usposabljevati tudi Polonco Kociper, o kateri je bilo v članku napisanih nekaj prenatragih ugotavljanj, saj se je dekleta takrat šele pričelo priučevati.

Po Polončinem enoletnem delu v Induplati želimo s tem zapisom popraviti okvire, ki smo jih postavili o začetkih njenega usposabljanja.

Kmalu bo minilo eno leto, odkar je Polonca Kociper stalno zaposlena v oddelku konfekcije šotorov Radomlje. Usposabljanje je uspešno končala. Hitro se je vključila v normalno življenje oddelka. Šiva spalne prostore in dosega izredno dobre rezultate. Je zelo prizadevna. Z veseljem sprejema vse napotke mojstrice in delavk. Videti je, da zelo rada šiva, zato so tudi rezultati tako dobri. Vsekakor je Polončin dober uspeh odraz vloženega truda mentorice Tončke Robavs, ki se tudi sicer z vsako pripravnico zelo potrudi in »naredi« sposobne šivilje. Seveda ob pogoju, da je tudi s strani pripravnic odziv na njena prizadevanja. V primeru Polonce je bila velika mera takega odziva in smo z rezultati zelo zadovoljni.

IPI PREJICE

Ko se je glavni direktor pritožil zoper sklep disciplinske komisije, ker v znani električarski zadevi ni izrekla kršiteljem niti pogojnega prenehanja delovnega razmerja, ga je IO osnovne organizacije zveze sindikatov proizvodnje pri tem podprl. Obenem pa je isti sindikat predlagal, da delavci kljub temu, da so kradli, ostanejo v podjetju.

In zaključek te nelogičnosti? — Bravo sindikalisti, za to si gotovo zaslužite nagrado za inovatorstvo!

HIGIENA V DO — NA STRANSKEM TIRU?

Je že tako, da se nekaterim stvarim posveča več pozornosti, drugim pa manj. To je razumljivo. Veliko pišemo o proizvodnem procesu, o delu naših delavcev, o problematiki v tovarni in še o mnogočem. Manj pišemo o stvareh, ki se nas neposredno dotikajo in nam povzročajo dosti težav ter včasih izgledajo malodane nerešljive. Ena takih tem je tudi higiena oz. higienski režim v DO.

Vemo, da so objekti Induplati v Jaršah stari, zgrajeni že pred II. svetovno vojno. Temu primerni so bili zato tudi določeni prostori, kot na primer stranišča. Nekako do leta 1968 so bili v teh prostorih nameščeni takoiimenovani čučavci, zaradi česar je bila higiena na zelo nizki stopnji. V tem obdobju so se stranišča postopoma adaptirala, namesto čučavcev so namestili angleška stranišča. Sledile so mnoge izboljšave, zaradi česar se je stanje izboljšalo, vendar pa higiena še vedno ni dosegla potrebne ravni. Tako pred dvema desetletjema. Kaj pa danes?

Časi se spreminjajo, ljudje tudi. Drsimo v 21. stoletje, znanost in tehnika napreduje. Tudi človeško znanje se pogloblja, prav tako naj bi bila miselnost napredna. Pa je res? Žal nekateri posamezniki še vedno mislijo, da je higiena doma delavk, ki čistijo prostore in ne vsakega posameznika. Ponekod je ta miselnost še vedno globoko zakoreninjena, kar se odraža na žalost skorajda na vsakem koraku. Mar je potrebno razne odpadne snovi, kot so ogrizki sadja, cigaretni ogorki in celo ostanki malice metati po tleh, namesto v za to nameščene posode? Verjetno pa tu ne gre le za malomarnost, pač pa tudi za naganje. Komu vendar? Snažilke se včasih upravičeno hudujejo nad posamezniki, ki tako skrbijo za nered. Vsi ti se očitno ne zavedajo, da s takim početjem ne povzročajo le nesnage in hude krvi med snažilkami, pač pa tudi dokazujejo, da so na nizki kulturni stopnji.

Dolžnost vsakega posameznika je vzdrževati pogoje, primerne za bi-

vanje ali počitek oziroma odnos; urejeno okolje je vsekakor prvi pogoj za dobro počutje. Izven tovarniških prostorov nas obdaja zelenje, poleti pa ob skrbni negi vrtnarjev tudi negovano cvetje ter pristrizene travnate površine. Zakaj si ne bi uredili tudi notranjosti? Slednje seveda zahteva določeno investiranje sredstev. V prejšnjem letu so potekala obnovitvena dela, kot npr. ureditev zgornjega nadstropja predilnice (vsa vzdrževalna in obnovitvena dela), beljenje garderobe in sanitarnih ter še nekaterih drugih prostorov v proizvodnji, beljenje upravnih prostorov, menjava starega poda z novim v upravni stavbi, v garderobi tkalnice oz. pripravljalnice so bile zamenjane sanitarne plošče, izvajala pa so se tudi druga obnovitvena dela. Novi umivalniki in straniščne školjke so zamenjali stare, poškodovane ali kako drugače dotrajane umivalnike, menjala so se razbita stekla in mešalne baterije pri umivalnikih. Ob tem pa tole: vsak kubični meter vode v tovarni je trikrat dražji kot v zasebnih gospodinjstvih. Če voda kaplja skozi pipo, ki je dotrajana ali poškodovana, na ta način »uide« v 24 urah 1,8 kubičnega metra vode. V primeru, kadar uhaja topla voda, moramo k stroškom za to vodo prišteti še stroške za ogrevanje, zato so prispevki za ta namen še višji. Odtod torej višja cena vode. Ob pregledu prostorov, o katerih je govora, bi bilo nujno potrebno javljati pomanjkljivosti in le-te sproti odpravljati. Če bi bilo javljanje škode sprotno in hitro, bi se seveda zmanjšali tudi stroški.

Novejše prostore je lažje vzdrževati, saj so bolj funkcionalni, pa tudi materiali so primernejši. Ne moremo tudi mimo dejstva, da nove stvari — kakršnekoli že — bolje čujemo ali jih bolj vzdržujemo. V naših dislociranih enotah, v konfekciji Radomlje in konfekciji Mengeš, so stavbe novejše ali pa so prostori popolnoma adaptirani, zato z vzdrževanjem prostorov nimajo večjih težav. Stavbi konfekcije Mokronog in konfekcije Peče pa sta preureje-

ni iz starih šol v zdajšnje šivalnice, vendar je tudi tam stanje podobno kot v prej navedenih obratih. Kaže, da imamo težave le na lokaciji Jarše, vendar pa zaradi tega ne gre obupavati. Nam vsem je lahko za zgled delavka Restavracije in počitniških domov DURMIŠI Majda, ki je sicer razporejena na dela in naloge vrtnar, vendar pa praktično opravlja vsa dela, kjer primanjkuje delavcev oziroma dela, kjer je potrebna pomoč.

Med drugim čisti tudi prostore restavracije, ki so vedno vzorno pospravljeni, prav tako pa so očiščeni sanitarni prostori. Tisti, ki Majdo in njeno delo poznamo, lahko brez kakršnegakoli pretiravanja potrdimo, da je ena redkih delavk, ki svoje delo opravlja resnično vestno in natančno, z zavzetostjo ter brez pritoževanja. To so potrdili tudi njeni predpostavljeni, ki so z Majdinim delom in osebo kot tako resnično zadovoljni. Sicer pa lahko tudi naključni ali stalni obiskovalec Restavracije ugotovi, da je delo njenih rok opazno prav na vsakem koraku.

Delo delavk, ki čistijo prostore, je slabo stimulirano, zato pomanjkanje na tem področju ni nič novega. To je tudi umazano, »nehvaležno« delo. Zavedati se moramo, da je v DO higiena odvisna od vsakega posameznika, še posebno v prostorih, ki so namenjeni vzdrževanju osebne higiene. Pomembno je, da tudi vodstveni delavci s svojim vplivom, osebnim zgledom in navodili zagotovijo človeku primernejši življenjski nivo. Končno živimo na pragu 21. stoletja, zato skušajmo temu prilagoditi tudi način življenja.

Mojca Habinc

ZAHVALE

Ob boleči izgubi moje ljube mame

FRANČIŠKE ŠARC

se iz srca zahvaljujem vsem, ki ste z menoj sočustvovali, ji izkazali zadnjo čast, jo spremlili na zadnjo pot in ji poklonili cvetje. HVALA.

Ani Kokalj z družino

Ob smrti drage mami

IVANKE GRČAR

se vsem sodelavcem zahvaljujem za denarno pomoč.

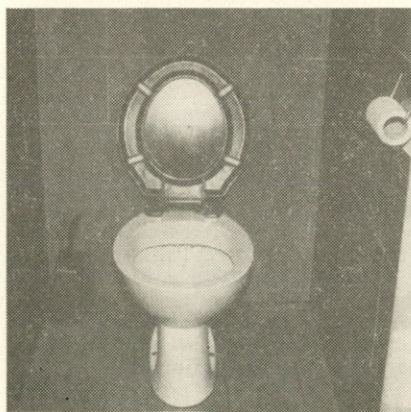
Jana

Ob smrti drage mame

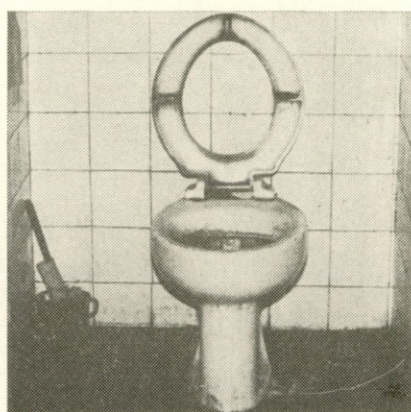
CILKE KODERMAN

se delavcem Induplati zahvaljujem za darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Hčerke in sinovi

Očiščeno in urejeno stranišče — s papirjem in metlico

Zamazano stranišče, deloma polomljeno in še brez papirja

LETNO POROČILO O POŠKODBAH PRI DELU

V obdobju od 1. 1. 1987 do 31. 12. 1987 smo pri analizi poškodb pri delu ugotovili:

v letu 1987 je bilo skupno 52 poškodb pri delu, od tega 42 poškodb na delu in 10 poškodb na poti na delo ali z dela.

Zaradi poškodb pri delu je bilo 855 dni bolniškega staleža.

Resničnost poškodb pove povprečno število izgubljenih dni na eno poškodbo oz., da je ena poškodba zahtevala 16 dni bolniškega staleža.

Pogostnost poškodb nam pove, koliko poškodb je bilo na 100 zaposlenih. Tako dobimo, da se je poškodovalo 5 delavcev na 100 zaposlenih.

Ostali podatki so razvidni iz tabel, ki nam povedo poškodbe pri delu in trajanje odsotnosti z dela po TOZD.

Poškodbe	TOZD Proiz.	TOZD Kon.	TOZD Mal.	TOZD Rest.	DSSS	Sku- paj
Poškodbe v zvezi z delom	30	11	—	1	—	42
Poškodbe na poti	7	2	1	—	—	10
SKUPAJ	37	13	1	1	—	52

Izgubljeni delovni dnevi

Zaradi poškodb na delu	439	85	—	26	—	550
Zaradi poškodb na poti	237	60	8	—	—	305
SKUPAJ	676	145	8	26	—	855

Iz podatkov prijave poškodbe pri delu smo v obravnavanem obdobju ugotovili, da se je največ (19) poškodovancev poškodovalo v času, ko so že opravljali svoje delo 5 do 8 ur. Petek pa je najbolj pogosti dan v tednu, v katerem se je pripetilo največ poškodb pri delu (14).

Vzroki za poškodbe pri delu so zelo različni. Prednjačijo še vedno nepazljivost, neznanje, neizpravna naprava, mokra tla, neuporaba zaščitnih sredstev in prometne nesreče.

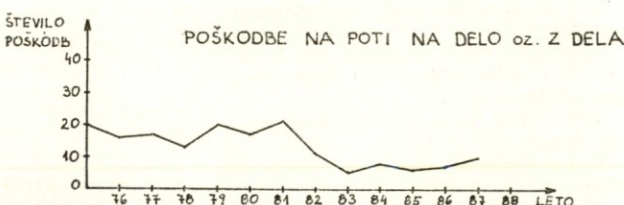
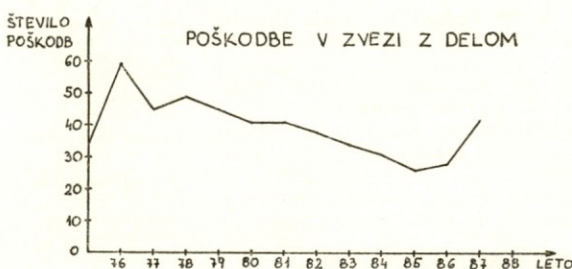
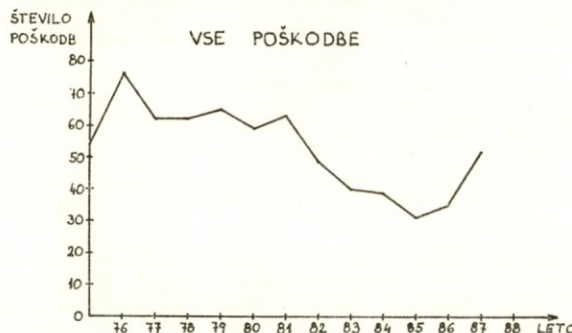
Večino poškodb pri delu bi bilo možno preprečiti, če bi delavec na svojem delovnem mestu upošteval navodila za varno delo in delo tudi pravilno in dosledno opravljal. Vodje dela morajo stalno nadzorovati in praktično poučevati delavce o nevarnostih pri delu, o pravilnem načinu dela in v zvezi s tem tudi ukrepati, kakor določajo naši pravilniki o varstvu pri delu.

Z dosledno uporabo sredstev za osebno varstvo pri delu in s pravilnim načinom opravljanja določenega

delala ali delovnega postopka si bomo ohranili zdravje in ostali telesno nepoškodovani, kar je želja nas vseh in vsakega posameznika. Zdravje pa je največ, kar lahko imamo.

V nadaljevanju so v diagramih prikazane številčne primerjave poškodb v zadnjih letih.

DIAGRAMI POŠKODB

Pripravi: Darko Zupan

NAŠI POSLOVNI DOKUMENTI POD DROBNOGLEDOM INŠPEKCIJE

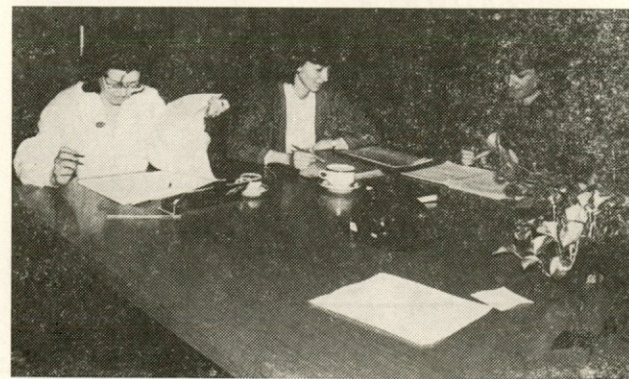
Konec januarja in v prvi polovici februarja 1988 smo imeli v naši DO obisk inšpektorice iz Službe družbenega knjigovodstva — podružnice Ljubljana. Ta enota kontrolira območje ljubljanske regije. Natančneje — inšpektorji delujejo timsko na področju opravljanja ocene zaključnega računa uporabnikov družbenih sredstev. Delujejo v skladu z določili zakona o SDK in zakona o združenem delu, ki predvideva tak način kontrole.

V naši DO so bile v zgoraj omenjenem terminu tri inšpektorice. To so IRENA BOLJE, ANICA NEMEC in MIRJANA VELKAVRH, vse tri diplomirane ekonomistke, ki opravljajo svoje delo kot skupina, team že tri leta. Sogovornice so povedale, da je njihovo delo terensko. Ena skupina pregleda na leto približno 5—7 delovnih organizacij, odvisno od zahtevnosti podjetja, njegove urejenosti in sodelovanja članov organizacije.

In kakšno je njihovo delo? »Naše delo obsega dve fazi,« je v imenu vseh treh povedala Irena Bolje. »V prvi fazi opravljamo formalno kontrolo poteka dokumentacije in dokumentacije same, ki se uporablja pri poslovnem procesu nabave, proizvodnje in prodaje. Kontrola dokumentacije vključuje kontroliranje vseh listin in knjig, ki so podlaga za knjiženje v poslovne knjige DO. Cilj te prve faze ni sankcioniranje. Če pri pregledu ugotovimo morebitne napake, opozorimo nanje in omo-

gočimo njihovo odpravo še pred sestavitvijo zaključnega računa, ki mora biti sestavljen do konca februarja vsakega leta.

Druga faza je podobna klasični inšpekcijski kontroli. Metoda dela je delno spremenjena, obsežnejša in natančnejša. Napake se sankcionirajo, so kaznive.«

Delavke Službe družbenega knjigovodstva iz Ljubljane pri delu — kontroli poslovnih knjig Induplati

obvestila iz kadrovske službe

JANUAR 1988

Vstopi:

1. Šimenc Cvetka, predenje v obratu predilnice, 4. 1. 1988,
2. Šarc Polona, dessinateur — pripravnik, 4. 1. 1988,
3. Baloh Dragica, previjanje v obratu predilnice, 4. 1. 1988,
4. Agović Nevzeta, tkanje tkanin v tkalnici, 4. 1. 1988,
5. Bobek Dušan, mazanje strojev v tkalnici, 25. 1. 1988, iz JLA,
6. Smolič Jožica, šivanje v obratu konfekcije Mokronog, 20. 1. 1988.

Izstopi:

1. Gomboc Slavica, previjanje v sukalnici, 4. 1. 1988, na željo delavke,
2. Pavičič Dragolja, tkanje tkanin v tkalnici, 8. 1. 1988, na željo delavke,
3. Cikotić Refadija, tkanje tkanin v tkalnici, 18. 1. 1988, na željo delavke,
4. Troha Miroslav, obratni elektrikar, 31. 1. 1988, sporazumno,
5. Fleischmann Marija, korespondent v pravni službi, 31. 1. 1988, sporazumno,
6. Zučko Franc, vodja izmene v tkalnici, 31. 1. 1988, sporazumno.

RODILI SO SE:

1. Korošec Matjažu, vzdrževanje, hči Tanja,
2. Hadžić Izeti, tkalnica, sin Denis,
3. Novak Alenki, konf. Mokronog, sin Marjan,
4. Farčnik Vesni, konf. Radomlje, hči Nina,
5. Levičnik Mariji, konf. Peče, hči Mojca,
6. Čepon Lidiji, delovna skupnost skupnih služb, sin Peter,
7. Brate Ivici, konf. Peče, sin Matič,
8. Železnik Justu, konf. Mokronog, hči Mateja.

POROČILI SO SE:

1. Bergant Ksenja, vodstvo konf. Radomlje, poročena ŽABNIKAR.

ZAHVALA

Ob smrti naše drage mame

FRANČIŠKE LONČAR

se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem in sodelavkam iz vzdrževanja, trgovine in šivalnice za podarjeno cvetje in izraze sožalja. Še posebna hvala vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Lončarjevi

OSEBNI DOHODKI V DECEMBRU 1987

Poročilo o osebnih dohodkih vsebuje gibanje OD, dosežene najnižje in najvišje OD, izračun povprečnih OD po TOZD, DSSS in DO za dejansko število opravljenih ur med 160 in 200 urami, dejanskem doseganju delovnih rezultatov in dejanski ocenjenosti del in nalog. Prav tako so v poročilu zajeti tudi osebni dohodki pripravnikov in nadomestila OD do 30 dni (metodologija izdelave RAD obr.). Če prikazanemu številu delavcev dodamo še zaposlene z manj kot 160 in več kot 200 opravljenimi urami ter zaposlene brez obračuna OD (nadomestila nad 30 dni) dobimo skupno število vseh delavcev, ki so prejeli OD oz. nadomestilo:

Razred	TOZD Proizvod.	TOZD Malopr.	TOZD Restav.	TOZD Konfek.	DSSS	Skupaj
do 200.000	4			7	1	12
200.000—250.000	61			47		108
250.000—320.000	168	3	4	67	6	248
320.000—380.000	167	10	3	55	8	243
380.000—440.000	58	9	7	24	17	115
440.000—500.000	31	1	4	14	14	64
500.000—560.000	20	1		5	16	42
560.000—620.000	12	1	1	2	9	25
620.000—680.000	2			1	14	17
680.000—740.000	2			2	5	9
740.000—800.000		1	1	1	7	10
800.000—860.000				1	5	6
860.000—920.000					1	1
920.000—980.000					2	3
nad 980.000	1			1	1	2
Zaposleni s 160—200 urami	526	26	20	227	106	905
Zaposleni z manj kot 160 urami	31	1	1	22	6	61
Zaposleni z več kot 200 urami				32		32
Zaposleni brez obračuna OD	18		1	17	4	40
Skupaj število zaposlenih	575	27	22	298	116	1038
Najnižji OD	189.541	269.229	294.198	160.000	276.749	160.000
Najvišji OD	929.769	759.872	798.811	1.230.556	1.149.894	1.230.556
Povprečni OD	344.814	395.384	412.021	333.498	549.858	368.930

Vrednost točke je v decembru znašala v brutto vrednosti 2,00 din. Najnižji OD v višini 160.000 din je prejela pripravnica s 70-odstotno vrednostjo sestavljenosti del in nalog in brez gibljivega dela OD.

BOLNIŠKI IZOSTANKI V DECEMBRU 1987

TOZD	Stev. zaposl.	Bolezen v %	Poškodba na delu v %	Poškodba na poti v %	Pošk. izven dela v %	Nega druž. člana v %	Spremistvo v %	Red. in pod. por. dop. v %	Skupaj v %	Izpadle ure
Proizvodnja izdelkov iz sint. vlaken	579	3,06	0,19	0,22	0,01	0,73	0,05	2,96	7,22	7696
Maloprodaja	27	0,31	—	—	—	—	—	—	0,31	16
Restavracija in poč. domovi	21	4,61	—	—	—	—	—	4,76	9,37	372
Konfekcija	216	4,79	—	0,30	0,90	0,42	0,06	2,25	8,72	3472
Konfekcija — obrat	78	5,96	—	—	—	0,39	—	8,97	15,32	2200
Mokronog	112	2,69	—	—	—	0,50	—	4,27	7,45	1539
DSS										

Izostanki zaradi bolezni	3,56 %
Izostanki zaradi poškodbe na delu	0,11 %
Izostanki zaradi poškodbe na poti	0,18 %
Izostanki zaradi poškodbe izven dela	0,20 %
Izostanki zaradi nege	0,58 %
Izostanki zaradi spremstva	0,05 %
Izostanki zaradi porod. in pod. por. dopusta	3,37 %
SKUPAJ:	8,05 %

Izdaja v 1650 izvodih DO INDUPLATI Jarše r.o. Uredniški odbor: Ivica ČESNIK, Lada LAVRIČ (odgovorni urednik), Hilda FRELIH, Gordana GARDASEVIC, Katja KHA, M. Vida KOZELJ, Maks LAVRINC, Marian MALI in Franci VELEPEC. Natisnila tiskarna Učnih delavnic v Ljubljani. Konoplan je opremljen s 147.000 št. 16. 1. 1974. od 8. 4. 1974).

12200

KOLODOKRA UL. 6
DU - OBČ. MAT. KNJ. DOMŽALE